

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-12>

УДК 657.1

ПРИЧИНИ НЕОБХІДНОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ДОДАТКОВОГО РОЗКРИТТЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІННОВАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

REASONS FOR THE NEED AND ADVANTAGES OF DISCLOSURE OF ACCOUNTING INFORMATION ABOUT THE INNOVATION CAPITAL OF THE ENTERPRISE

Макарович Вікторія Костянтинівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0684-7072>

Makarovych Viktoriia

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute

Проаналізовано актуальність розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах формування економіки знань в напрямі додаткового розкриття облікової інформації за допомогою спеціалізованих звітів. Охарактеризовано недоліки чинної системи обліку в частині інформаційної підтримки рішень стейкхолдерів щодо інноваційної діяльності підприємства. Визначено необхідність розширення обсягів інформації, яка розкривається зовнішнім стейкхолдерам про інноваційний капітал. Виділено та обґрунтовано причини необхідності додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства (необхідність удосконалення оцінки вартості підприємства; розвиток політики інвестування та фінансування інновацій; здатність системи бухгалтерського обліку забезпечувати додаткове розкриття; вирішення агентської проблеми між інноваційним менеджментом та зовнішніми стейкхолдерами; покращання прогнозування результатів інноваційної діяльності на ринках інновацій; залучення талановитих учасників до складу інноваційних команд). Виявлено основні проблеми фінансової звітності в частині інформування про інноваційний капітал та шляхи їх вирішення за допомогою додаткового розкриття.

Ключові слова: інноваційний капітал, інноваційна діяльність, інтегрована звітність, додаткове розкриття облікової інформації.

The relevance of the development of the accounting system in the conditions of the formation of the knowledge economy in the direction of additional disclosure of accounting information with the help of specialized reports has been analyzed. The shortcomings of the current accounting system in terms of information support for stakeholder decisions regarding the enterprise's innovative activities have been characterized. The main problems of financial reporting in terms of informing about innovation capital and ways to solve them through additional disclosure have been identified (insufficient amount of relevant information about the enterprise's innovation activities provided to stakeholders; absence of irrelevant and presence of sensitive information about the enterprise's innovation activities; Ineffective information interaction and communication with stakeholders). The need to expand the amount of information disclosed to external stakeholders about innovation capital has been identified. Based on the analysis, the following main reasons for the need for additional disclosure of accounting information about the enterprise's innovation capital have been identified and substantiated (the need to improve the assessment of the enterprise's value; development of investment and innovation financing policies; the ability of the accounting system to provide additional disclosure; solving the agency problem between innovation management and external stakeholders; improving the forecasting of the results of innovation activities in innovation markets; attracting talented participants to innovation teams). It is noted that the defining advantage of additional disclosure tools compared to financial reporting in terms of information on innovation capital is their focus on the needs of external stakeholders, the formation of reliable and relevant information support for making economic decisions. It is proven that in total these reasons allow us to justify the interests of innovation managers in disclosing expanded accounting information on innovation activities and characterize the various reasons for their aspirations in encouraging stakeholders to make the decisions they need. The main problems of financial reporting in the part of informing about innovative capital and ways to solve them with the help of disclosure have been identified.

Keywords: innovative capital, innovative activity, integrated reporting, disclosure of accounting information.

Постановка проблеми. В умовах формування економіки знань визначальним фактором створення вартості для інноваційно містких підприємств є їх інноваційний капітал, обсяги інвестицій в який в провідних країнах світу зростають з кожним роком. Для того, щоб залучати необхідні обсяги фінансових ресурсів за низькою вартістю для реалізації своїх інноваційних проектів та ініціатив, а також щоб підтверджувати доцільність свого існування в контексті забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку, підприємства повинні розкривати облікову інформацію як про наявний інноваційний капітал та його деталізовані складові, одержані та очікувані результати інноваційної діяльності, так і про здатність внутрішньо створених інноваційних продуктів генерувати економічні вигоди в майбутньому.

Оприлюднюючи інформацію про інноваційний капітал підприємства намагаються окреслити перспективи інноваційного розвитку, розкриваючи своє позитивне бачення щодо результативності інноваційної діяльності та рівня її ефективності. В результаті реалізації такого позитивного прогнозу менеджмент підприємства також вказує на перспективні позитивні зміни фінансових показників у майбутньому та в цілому на зростання ринкової вартості підприємства. Оскільки здійснення інноваційної діяльності супроводжується виникненням значної кількості ризиків, то для її підтримки необхідно забезпечити безперервне та достатнє фінансування. Регулярне звітування про результати та перспективи інноваційної діяльності перед стейкхолдерами на сьогодні є усталеною практикою інноваційно-містких підприємств, які намагаються знайти та зберегти надійні та дешеві джерела фінансування. Тому здійснення досліджень в даному напрямі є однією з актуальних проблем, яка потребує особливої уваги з боку вчених в сфері обліку та звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства в спеціалізованих звітах переважно висвітлюється в дослідженнях таких зарубіжних вчених як Н. Абухазалех, М. Д. Аморе, Л. Беллора, Дж. Велан, Д. В. Георгієва, Т. М. Георгієва, Т. В. Гуентер, Е. А. Гордон, Дж. Гу, Л. Дагілієне, Р. Дайнієне, Д. Ендрюс, Д. Жіноглу, К. Кріскуоло, Р. Луо, Ф. Мацці, В. Оконнел, А. Сімпсон, Р. Слек, А. Тамайо, Х. Хсю, Х. Хуанг, І. Цалавутас, Ф. Цолігас, К. Чен. Серед українських вчених дані питання

висвітлені в дослідженнях О. Мошковської, С. Семенової, О. Фоміної.

Окремі аспекти додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства також висвітлюються в наукових публікаціях, які стосуються розвитку методики формування Звіту про управління, що було здійснено в дослідженні В. Ю. Царука.

В той же час, не зважаючи на приділення вченими значної уваги питанням управління інноваціями підприємств, порядок та цілі розкриття додаткової інформації про них залишаються малодослідженими та потребують приділення особливої уваги вчених-обліковців в умовах формування економіки знань.

Метою статті є обґрунтування причин необхідності здійснення додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства, а також виділення його переваг для інноваційно-містких підприємств у порівнянні з традиційними формами розкриття, зокрема, з фінансовою звітністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні переважною більшістю вчених констатується нездатність системи бухгалтерського обліку, побудованої із використання сучасних систем стандартів обліку та фінансової звітності (IAS/IFRS, GAAP US, НП(С)БО), забезпечувати розкриття достовірної та релевантної інформації про інноваційний капітал підприємства за допомогою наявного в її розпорядженні інструментарію, який би був корисним для різних груп стейкхолдерів. Інформація, що на сьогодні формується в межах системи фінансового обліку, яка побудована на засадах та принципах облікового консерватизму, має недостатньо високу цінність для зовнішніх користувачів внаслідок високого рівня її агрегації (нематеріальні активи за видами об'єктів права інтелектуальної власності) та незначну прогностичну здатність (оцінка внутрішньостворених нематеріальних інноваційних активів лише за первісною вартістю). Це призводить до існування інформаційної невизначеності щодо ролі інноваційного капіталу в формуванні вартості підприємства, забезпеченні його стратегічної стійкості, що перешкоджає прийняттю ефективних рішень зовнішніми стейкхолдерами, а також породжує виникнення інформаційної асиметрії між інноваційним менеджментом та зовнішніми стейкхолдерами, що призводить в свою чергу до зростання трансакційних витрат підприємства.

Існуюча критична проблема системи фінансового обліку, що проявляється в її

нездатності задовольняти зростаючі потреби зовнішніх стейкхолдерів в інформації про інноваційний капітал підприємства, обґрунтовується її теоретико-методологічною обмеженістю, яка стала особливо відчутною в умовах формування економіки знань. Її виникнення відбулось внаслідок: 1) Наявності в обліковій системі лише окремих об'єктів, які частково охоплюють інноваційний капітал підприємства (витрати на дослідження та розробки, капітальні інвестиції в нематеріальні активи, нематеріальні активи); 2) Відсутність чіткого інструментарію визнання та облікової оцінки всіх елементів інноваційного капіталу підприємства; 3) Відсутність дієвого інструментарію розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства (інтегровані та нефінансові звіти, спеціалізовані звіти про інноваційний капітал).

На сьогодні значна кількість вчених наголошує про необхідність розширення обсягів інформації, яка розкривається зовнішнім стейкхолдерам про інноваційний капітал підприємства, а також про удосконалення її змістовного наповнення, що має враховувати всі особливості здійснення інноваційної діяльності підприємств в умовах формування економіки знань. В той же час, на думку Л. Беллори та Т.В. Гуентера, це різко контрастує з недостатньою кількістю досліджень, які на сьогодні проводяться в цій сфері на тлі зростання важливості інновацій на мікро- та макроекономічному рівні [3, с. 265], що підтверджує актуальність проведення досліджень за даною проблематикою.

Подібне розширення обсягів облікової інформації про інноваційний капітал може бути здійснено як за допомогою традиційного з позиції системи фінансового обліку інструменту – Приміток до річної фінансової звітності, так і за допомогою додаткових засобів розкриття – спеціалізованих звітів різних видів – інтегрованих, нефінансових, звітів про корпоративну соціальну відповідальність, звітів про інтелектуальний капітал, звітів про управління тощо. Як зазначають Ф. Мацці, Р. Слек, І. Цалавутас та Ф. Цолігас [10, с. 6], враховуючи існуючу обмеженість фінансової звітності, складеної за вимогами МСФЗ, в розкритті інформації про інновації, її користувачі в першу чергу покладаються на добровільні рішення фірм щодо розкриття інформації про дослідження і розробки в примітках до неї, обсяги якої також є мінімальними. Це підтверджує необхідність використання додаткових засобів розкриття інформації про інновацій-

ний капітал, які дозволяють більш ґрунтовно висвітлити інформацію про вартість інновацій, ефективність інноваційної діяльності та майбутні економічні вигоди, що виникають від використання інноваційного капіталу на підприємстві.

Можна виділити декілька причин того, чому слід проводити змістовне та формальне розширення інформації про інноваційний капітал, яка розкривається зовнішнім стейкхолдерам, за допомогою засобів додаткового розкриття облікової інформації (рис. 1).

1) *Необхідність удосконалення оцінки вартості підприємства* базується на припущенні, що збільшення рівня прозорості інноваційної діяльності для інвесторів є важливим фактором, що визначає вартість цінних паперів на ринку капіталу. Для досягнення цієї цілі необхідно забезпечити визнання, оцінку та облікове відображення як окремих елементів інноваційного капіталу підприємства (Р. Дайнієне та Л. Дагілієне [5, с. 592]), так і оцінку всієї вартості підприємства з інноваційним капіталом включно (Д. Жіноглу та ін. [7, с. 43]) та їх подальше розкриття за допомогою фінансових та нефінансових показників єдиного інтегрованого звіту, що формується відповідно до інформаційних потреб зовнішніх стейкхолдерів. Це дозволить наблизити облікову оцінку до ринкової вартості підприємства (С. Семенова, О. Фоміна, О. Мошковська [12]) та в цілому сприятиме посиленню інвестиційної привабливості підприємств внаслідок кращого розуміння стейкхолдерами процесів управління знаннями на підприємствах, створення інновацій та їх комерціалізації, формуючи у стейкхолдерів більш точне уявлення щодо стратегічного формування вартості підприємства.

2) *Розвиток політики інвестування та фінансування інновацій*. Через неспроможність чинної системи бухгалтерського обліку забезпечити адекватне розкриття інформації про ефективність інноваційної діяльності підприємства, виникають значні складнощі при здійсненні вибору щодо необхідності її інвестування або фінансування з боку держави, спеціалізованих фондів або організацій. В багатьох випадках для прийняття подібних рішень використовуються альтернативні інформаційні системи, що забезпечують надання нефінансової інформації, наприклад, дані з системи патентної статистики. Як відмічають Д. Ендрюс та К. Кріскуоло [2, с. 7], оскільки інвестиції в капітал, заснований на знаннях, значно зростають, це має

Рис. 1. Причини необхідності додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства

Джерело: сформовано автором

наслідки для інновацій та зростання продуктивності і вимагає нового мислення щодо розробки державної політики в цій сфері. Для вирішення цієї проблеми вони пропонують розробити урядам рекомендації щодо добровільного звітування про інноваційні нематеріальні активи підприємства (нефінансові та інтегровані звіти нарративна звітність).

Додаткове розкриття інформації про інноваційний капітал значною мірою сприяє покращанню розуміння потенційними інвесторами поточного стану і наявних результатів інноваційної діяльності, а також його інноваційних перспектив (застосування інноваційної продукції в своїй діяльності, зовнішня комерціалізація тощо). Як відмічають Д.В. Георгієва та Т.М. Георгієва, прозорість інформації про інноваційну діяльність є важливою для залучення інвестицій з високою доданою вартістю, які покладаються на дослідницький та інноваційний потенціал підприємств [6, с. 119]. Таким чином, забезпечення додаткового розкриття інформації про інноваційний капітал посилює рівень довіри зовнішніх стейкхолдерів до інноваційної політики та стратегічних рішень, що стосуються інноваційної діяльності підприємства, в цілому посилюючи рівень його інвестиційної привабливості.

3) *Здатність системи бухгалтерського обліку забезпечувати додаткове розкриття,*

тобто наявність у неї таких теоретичних та організаційно-методологічних засад, які уможливають реалізацію даного процесу. У порівнянні з іншими інформаційними системами, саме система бухгалтерського обліку має найбільш розвинений інструментарій та потенціал, який дозволяє ідентифікувати елементи інноваційного капіталу, забезпечити їх оцінку та відображення в спеціалізованих звітах. В той же час, для забезпечення формування релевантної та достовірної інформації необхідно переглянути існуючі підходи до визнання та оцінки нематеріальних активів, оскільки вони не враховують всі особливості діяльності інноваційно-містких підприємств, особливо в частині створення та використання інноваційного капіталу (інноваційних нематеріальних активів, інноваційної інвестиційної власності, інноваційних комплементарних активів).

Найвищий рівень відповідності системи бухгалтерського обліку як базису для формування додаткового розкриття про інноваційний капітал В. Оконнел, Н. Абугхазалех та Дж. Велан [11] визначають внаслідок наступних причин: 1) В рамках своєї звичайної роботи система фінансової звітності ідентифікує, збирає, аналізує та синтезує стратегічно важливу інформацію про складні внутрішні технічні процеси, пов'язані з винаходами, від-

криттями, розробкою продукту, інноваційними процесами тощо; 2) Дозволяє на основі облікової інформації здійснювати детальні прогнози продаж, витрат і прибутку; 3) Дозволяє при визначенні справедливої вартості інноваційного капіталу враховувати споживчі тенденції та інноваційні розробки на ринках, фактичні та потенційні дії конкурентів; 4) Дозволяє враховувати нормативні зміни, макроекономічні тенденції та інформацію про ймовірний вплив державної політики.

4) *Вирішення агентської проблеми між інноваційним менеджментом та зовнішніми стейкхолдерами.* На сьогодні інноваційний менеджмент володіє більш повною та достовірною інформацією про стан та результати інноваційної діяльності підприємства у порівнянні із зовнішніми стейкхолдерами внаслідок обмеженості чинної системи обліку в формуванні та розкритті інформації про інноваційний капітал. Як наслідок, менеджери з інноваційної діяльності підприємства по відношенню до його стейкхолдерів є інсайдерами, які можуть скеровувати їх дії на інвестування та фінансування тих інноваційних проектів, які мають низький рівень ефективності або взагалі є збитковими, з метою досягнення власних опортуністичних цілей, які не співпадають з цілями стейкхолдерів. Прикладами таких цілей можуть бути маніпулювання інноваційними проектами, виконання плану щодо загального обсягу інвестицій в інновації підприємства, одержання додаткових премій та бонусів тощо.

Таке явище нерівномірної поінформованості, внаслідок якої зовнішні стейкхолдери у порівнянні з інноваційними менеджерами не можуть точно та адекватно розуміти цілі та результати інноваційної діяльності підприємства, що не дозволяє їм приймати ефективні рішення, називається інформаційною асиметрією. Тому забезпечення додаткового розкриття інформації про інноваційний капітал дозволить мінімізувати рівень асиметрії і подолати її наслідки, зокрема, підвищити ефективність інвестиційних та позикових рішень стейкхолдерів та зменшити рівень маніпуляцій та зловживань з боку інноваційних менеджерів.

Іншим позитивним наслідком подолання агентської проблеми є можливість мінімізації несприятливого вибору, що здійснюється учасниками ринку капіталу відносно цінних паперів інноваційно-містких підприємств, та пом'якшення морального ризику. Як відмічає М. Д. Аморе, аргументи несприятливого

вибору припускають, що якщо ринок знає, що менеджмент підприємства володіє певною приватною інформацією, то менеджмент має стимули розкривати цю інформацію, щоб уникнути дисконтування інвесторами акцій фірми через відсутність розкриття [1, с. 792]. Вирішення проблеми несприятливого відбору інвестицій в інновації в кінцевому випадку сприятиме довгостроковому стабільному грошовому потоку для інноваційних проектів [9]. Відповідно, додаткове розкриття інформації про інноваційний капітал підприємства дозволяє зменшити вартість залучення капіталу для фінансування інноваційної діяльності, забезпечити стабільність такого фінансування в довгостроковій перспективі, та дозволяє тримати вартість цінних паперів на такому рівні, що відповідає реальному стану справ, яким характеризується інноваційна діяльність.

На думку А. Сімсона та А. Тамайо корпоративне розкриття (обов'язкове чи добровільне) може сприяти інноваціям, зменшуючи інформаційну асиметрію між менеджментом і постачальниками капіталу, тим самим пом'якшуючи серйозний несприятливий вибір і проблеми морального ризику, властиві невизначеним довгостроковим інвестиціям, які інноваційна діяльність часто передбачає [13, с. 402]. Зменшення проблем морального ризику за рахунок додаткового розкриття забезпечується шляхом покращання контролю за діями інноваційного менеджменту, до складу контрактів яких можуть включатись дані, які оприлюднюються в спеціалізованих звітах, де надається інформація про інноваційний капітал. Таким чином, вирішення проблеми асиметрії інформації про інноваційний капітал та підвищення рівня інноваційної прозорості підприємства дозволяє більш ґрунтовно проаналізувати інноваційну діяльність, провести більш точну оцінку інноваційно-містких підприємств, визначити його роль в формуванні вартості, а також сприяти мінімізації несприятливого вибору та морального ризику, що є властивими для управління інноваційною діяльністю ні підприємстві.

5) *Покращання прогнозування результатів інноваційної діяльності на ринках інновацій.* Розкриття інформації про інноваційний капітал підприємства має важливе значення не лише для власників капіталу, які приймають більш обґрунтовані рішення щодо його вкладення на основі більш прозорої та релевантної інформації, а також і для аналітиків, які займаються вивченням ринків. З позиції інформаційного простору ринку інновацій,

збільшення обсягів розкриття інформації про інноваційний капітал підвищує рівень інформаційної прозорості, підвищуючи їх обізнаність, рівень довіри учасників інституційного середовища та в цілому підвищуючи ефективність ринку інновацій. Наприклад, додаткове розкриття інформації про інновації підприємства дозволяє іншим учасникам ринку більш чітко визначати фактори успіху та потенційні ризики і загрози своїй діяльності, на основі чого може бути скоригована власні інноваційні політики та інноваційна стратегія.

Результати досліджень К. Чена, Дж. Гу та Р. Луо підтверджують, що додаткове розкриття інформації про інноваційний капітал може бути корисним для прогнозування результатів інновацій в інституційному середовищі регулювання звітності, яке, як правило, є відносно прозорим [4]. Такі висновки узгоджуються з положеннями неінституційної теорії обліку, за якою додаткове розкриття облікової інформації зменшує витрати на пошук та аналіз інформації та в цілому підвищує рівень прозорості інституційного середовища, дозволяючи агентам більш чітко виявляти тенденції ринку та діяти більш ефективно, стимулюючи інноваційну активність. Одним з наслідків чого є збільшення обсягу інвестицій в інноваційну діяльність внаслідок зростання інформаційної насиченості інституційного середовища ринку інновацій, оскільки агенти можуть більш точно прогнозувати результати інноваційних проектів та інноваційної діяльності підприємства в цілому.

6) *Залучення талановитих учасників до складу інноваційних команд.* Додаткове розкриття інформації про інноваційний капітал підприємства можна розглядати також як інструмент рекламування інноваційних перспектив та стратегічних інноваційних цілей підприємства. Враховуючи існування особливої культури у суб'єктів здійснення інноваційної діяльності, високий рівень ентузіазму до пошуку нових знань, створення нових технологій та здійснення наукових відкриттів, то розкриття наявних наукових результатів та напрямів здійснення інноваційної діяльності з боку підприємств є сигналом, що може спонукати окремих науковців та інноваторів долучитись до реалізації інноваційного проекту або стати працівником підприємства. Як відмічають Е.А. Гордон, Х. Хсю та Х. Хуанг розкриття інформації про інновації може принести підприємствам позитивні зовнішні ефекти, зокрема, залучити капітал і таланти, і покращити таким чином інноваційний розвиток під-

приємства [8]. Тому для вирішення проблеми нестачі кадрів в інноваційних підрозділах підприємствах можна використовувати не лише традиційні інструменти пошуку персоналу, а також і засоби додаткового розкриття інформації, в яких окремим розділом слід подавати нарративну інформацію про змістовні аспекти інноваційних проектів, що реалізуються на підприємстві, які будуть спрямовані не на постачальників капіталу, а на потенційних учасників таких проектів.

В цілому додаткове розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства дозволяє подолати три основні проблеми фінансової звітності, що виникли внаслідок неспроможності системи фінансового обліку задовольняти інформаційні потреби заінтересованих стейкхолдерів в умовах формування економіки знань (табл. 1).

Визначальною перевагою засобів додаткового розкриття у порівнянні з фінансовою звітністю в частині інформації про інноваційний капітал є їх орієнтація на потреби зовнішніх стейкхолдерів, формування достовірного та релевантного інформаційного забезпечення для прийняття економічних рішень. Тобто інформація, що надається стейкхолдерам за допомогою засобів додаткового розкриття, має чітку ціль – підтвердити або покращити їх очікування щодо стану протікання інноваційної діяльності, наявних інноваційних результатів та/або інноваційних перспектив підприємства, тобто висвітлити всі інноваційні зусилля підприємства, спонукаючи стейкхолдерів до прийняття відповідних економічних рішень.

Окрім цього, підприємства можуть розкривати інформацію не лише для конкретної групи стейкхолдерів, очікуючи прийняття конкретного рішення, наприклад, збільшення інвестицій в інноваційний проект, а для широкої громадськості, з метою покращання своїх репутаційних характеристик, в цілому демонструючи інноваційну спрямованість своєї діяльності. В кінцевому випадку це має призвести до створення інноваційно-сприятливого клімату на підприємстві та підвищення загальної інноваційної ефективності.

Якщо інформація в фінансовій звітності, зокрема, про витрати на дослідження та розробки та внутрішньостворені нематеріальні активи, формується переважно на основі застосування принципу консерватизму, то в інтегрованих і нефінансових звітах надається реальна, різнобічна та деталізована інформація про інноваційний капітал (фінансова, нефінансова, нарративна тощо), яка має схи-

Таблиця 1

Основні проблеми фінансової звітності в частині інформування про інноваційний капітал та шляхи їх вирішення за допомогою додаткового розкриття

Проблеми фінансової звітності	Яким чином вирішується проблема
1) Недостатній обсяг релевантної інформації про інноваційну діяльність підприємства, що надається стейкхолдерам	Інтегровані та нефінансові звіти повинні бути наповнені фінансовими та нефінансовими показниками, які повною мірою та релевантно характеризують процеси створення, впровадження, використання та комерціалізації інновацій. Набір таких показників має визначатись виходячи з інформаційних потреб стейкхолдерів та виходячи з інформаційних можливостей системи бухгалтерського обліку підприємства ідентифікувати, визнавати, оцінювати та відображати складові інноваційного капіталу підприємства.
2) Відсутність нерелевантної та наявність чутливої інформації про інноваційну діяльність підприємства	Інформація про інноваційний капітал із засобів додаткового розкриття має бути суттєвою та реально відображати всі інноваційні процеси на підприємстві, вона не повинна вводити в оману або зашумлювати процес прийняття рішень стейкхолдерами. З іншого боку така інформація не повинна розкривати комерційні секрети та чутливі аспекти інноваційної діяльності підприємства, оволодіння яких конкурентами може призвести до втрати підприємством стратегічних конкурентних переваг.
3) Неєфективна інформаційна взаємодія та комунікація зі стейкхолдерами	Порядок додаткового розкриття інформації про інноваційний капітал за допомогою спеціалізованих звітів має бути чітко описаний за допомогою прийнятої на підприємстві політики розкриття, яка також визначає терміни та відповідальних за розкриття осіб, порядок оприлюднення та донесення даних звітів до різних груп стейкхолдерів (пересилання друкованих версій звітів, розміщення електронних версій звіту на сайті підприємства, електронне розсилання звітів стейкхолдерам тощо).

Джерело: сформовано автором

ляти інвесторів, інституційних інвесторів та позичальників до інвестування або фінансування інноваційних проектів підприємства, надання інфраструктурної або організаційної підтримки, а також сприяти залученню висококваліфікованих кадрів в якості учасників до наявних інноваційних команд підприємства.

Змістовне наповнення та форма засобів додаткового розкриття розробляються виходячи з аналізу загальних та специфічних інформаційних потреб та запитів зовнішніх стейкхолдерів, а також використовуваних ними моделей прийняття економічних рішень, оскільки важливу роль також має процес обробки та аналізу інформації стейкхолдерами. Зокрема, перед підготовкою спеціалізованих звітів має бути чітко визначено, яка інформація про інноваційний капітал є найбільш корисною для суб'єктів прийняття рішень, в якій формі вона має бути представлена (таблиці, графіки, кокпіти, описовий текст тощо), який вона повинна мати рівень та глибину деталізації, яка інформація є критично важливою, а яка має додатковий або

необов'язковий статус в процесі прийняття інвестиційних або позикових рішень (рівень суттєвості інформації).

Висновки. Виходячи із нездатності традиційної системи обліку забезпечувати розкриття достовірної та релевантної інформації про інноваційний капітал підприємства за допомогою наявного в її розпорядженні інструментарію, для досягнення своїх цілей інноваційний менеджмент підприємств здійснює додаткове розкриття такої інформації за допомогою різних видів спеціалізованих звітів (інтегрованих, нефінансових, звітів про корпоративну соціальну відповідальність, звітів про інтелектуальний капітал, звітів про управління тощо).

На основі проведеного аналізу виділено та обґрунтовано такі основні причини необхідності додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства: 1) необхідність удосконалення оцінки вартості підприємства; 2) розвиток політики інвестування та фінансування інновацій; 3) здатність системи бухгалтерського обліку

забезпечувати додаткове розкриття; 4) вирішення агентської проблеми між інноваційним менеджментом та зовнішніми стейкхолдерами; 5) покращання прогнозування результатів інноваційної діяльності на ринках інновацій; 6) залучення талановитих учасників до складу інноваційних команд. В сукупності вони дозволяють обґрунтувати інтереси інноваційних менеджерів до оприлюднення розширеної облікової інформації про інноваційну діяльність та характеризують різні причини їх прагнень в спонуканні стейкхолдерів до прийняття необхідних їм рішень.

Здійснення додаткового розкриття облікової інформації про інноваційний капітал підприємства дозволяє усунути недоліки фінансової звітності в частині інформування про даний об'єкт обліку, зокрема, забезпечу-

ючи: 1) Надання стейкхолдерам достатнього обсягу релевантної інформації про інноваційну діяльність підприємства; 2) Невключення нерелевантної з позиції стейкхолдерів інформації та включення чутливої інформації про інноваційну діяльність підприємства; 3) Покращення інформаційної взаємодії та комунікації зі стейкхолдерами в частині інноваційної ефективності та перспектив інноваційного розвитку підприємства. Основною ціллю додаткового розкриття є підтвердження або покращення очікувань стейкхолдерів щодо стану протікання інноваційної діяльності, наявних інноваційних результатів та/або інноваційних перспектив підприємства, тобто висвітлення всіх його інноваційних зусиль, щоб стейкхолдери приймали вигідні з позиції інноваційного менеджменту рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Amore M. D. Innovation disclosure in times of uncertainty. *Journal of Economics & Management Strategy*. 2020. 29(4). 792–815.
2. Andrews D., Criscuolo Ch. Knowledge-Based Capital, Innovation and Resource Allocation. *OECD Economics Department Working Papers*. 2013. No. 1046. P. 1–81.
3. Bellora L., Guenther T.W. Drivers of innovation capital disclosure in intellectual capital statements: Evidence from Europe. *The British Accounting Review*. 2013. 45(4). P. 255–270.
4. Chen C., Gu J., Luo R. Corporate innovation and R&D expenditure disclosures. *Technological Forecasting and Social Change*. 2022. Vol. 174, 121230.
5. Dainiene R., Dagiliene L. Accounting-based valuation of innovation: challenges and perspectives. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014. Vol. 156. P. 589–593.
6. Georgieva D. V., Georgieva T. M. Challenges for the accounting and reporting of research and development expenditures in Bulgaria. *Transnational Corporation Review*. 2024. Vol. 16(1), 119–134.
7. Ginoglou D., Tahinakis P., Mylonakis J., Protogeros N., Koumpis A. Accounting Issues on the Measurement and Bookkeeping of Research and Development Expenditures within the European Research Area. *The IUP Journal of Accounting Research*. 2009. Vol. VIII, No. 2. P. 30–46.
8. Gordon E. A., Hsu H., Huang H. Peer R&D disclosure and corporate innovation: Evidence from American depositary receipt firms. *Advances in Accounting*. 2020. Vol. 49, 100471.
9. Liu Z., Hu, K., Hussain, A. R&D disclosure and corporate innovation: Mediating role of financing structure. *Finance Research Letters*. 2023. Vol. 56, 104106.
10. Mazzi F., Slack R., Tsalavoutas I., Tsofigkas F. The capitalisation debate: R&D expenditure, disclosure content and quantity, and stakeholder views. ACCA, 2019. 57 p.
11. O'Connell V., AbuGhazaleh N., Whelan G. Financial Reporting as a Source of Innovation-Relevant Competitive Intelligence. *Journal of Open Innovations*. 2021. Vol. 7, 117.
12. Semenova S., Fomina O., Moshkovska O. Accounting for innovations in value management of companies in the context of globalization. *SHS Web of Conf*. 2021. Vol. 92. 02057.
13. Simpson, A., Tamayo, A. Real effects of financial reporting and disclosure on innovation. *Accounting and Business Research*. 2020. Vol. 50, Iss. 5: *International Accounting Policy Forum*. P. 401–421.

REFERENCES:

1. Amore, M. D. (2020). Innovation disclosure in times of uncertainty. *Journal of Economics & Management Strategy*, 29(4), 792–815. <https://doi.org/10.1111/jems.12390> (in English)
2. Andrews D., & Criscuolo Ch. (2013). Knowledge-Based Capital, Innovation and Resource Allocation. *OECD Economics Department Working Papers*, 1–81. (in English)

3. Bellora, L., & Guenther, T. W. (2013). Drivers of innovation capital disclosure in intellectual capital statements: Evidence from Europe. *The British Accounting Review*, 45(4), 255–270. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2013.06.002> (in English)
4. Chen, C., Gu, J., & Luo, R. (2022). Corporate innovation and R&D expenditure disclosures. *Technological Forecasting and Social Change*, 174, 121230. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121230> (in English)
5. Dainienė, R., & Dagilienė, L. (2014). Accounting-based Valuation of Innovation: Challenges and Perspectives. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 156, 589–593. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.11.246> (in English)
6. Georgieva, D. V., & Georgieva, T. M. (2024). Challenges for the accounting and reporting of research and development expenditures in Bulgaria. *Transnational Corporation Review*, 16(1), 119–134. <https://doi.org/10.1080/19186444.2022.2040270> (in English)
7. Ginoglou D., Tahinakis P., Mylonakis J., Protogeris N., & Koumpis A. (2009). Accounting Issues on the Measurement and Bookkeeping of Research and Development Expenditures within the European Research Area. *The IUP Journal of Accounting Research*, VIII(2), 30-46. (in English)
8. Gordon, E. A., Hsu, H., & Huang, H. (2020). Peer R&D disclosure and corporate innovation: Evidence from American depository receipt firms. *Advances in Accounting*, 49, 100471. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2020.100471> (in English)
9. Liu, Z., Hu, K., & Hussain, A. (2023). R&D disclosure and corporate innovation: Mediating role of financing structure. *Finance Research Letters*, 56, 104106. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104106> (in English)
10. Mazzi F., R. Slack, Tsalavoutas I., & Tsoligkas F. (2019). The capitalisation debate: R&D expenditure, disclosure content and quantity, and stakeholder views. ACCA. (in English)
11. O'Connell, V., AbuGhazaleh, N., & Whelan, G. (2021). Financial Reporting as a source of Innovation-Rellevant competitive intelligence. *Journal of Open Innovation Technology Market and Complexity*, 7(2), 117. <https://doi.org/10.3390/joitmc7020117> (in English)
12. Semenova, S., Fomina, O., & Moshkovska, O. (2021). Accounting for innovations in value management of companies in the context of globalization. *SHS Web of Conferences*, 92, 02057. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219202057> (in English)
13. Simpson, A., & Tamayo, A. (2020). Real effects of financial reporting and disclosure on innovation. *Accounting and Business Research*, 50(5), 401–421. <https://doi.org/10.1080/00014788.2020.1770926> (in English)